

SVĚTOVÁ SPRÁVNÍ RADIO- KOMUNIKAČNÍ KONFERENCE

Podplukovník ing. Václav B a b o r

V etapě vědeckotechnického rozvoje nebývalou měrou roste význam radioelektroniky, se kterou je úzce spjat rozvoj většiny odvětví národního hospodářství a ozbrojených složek.

Radioelektrická zařízení jsou rozvíjena takovou měrou, že jejich zabezpečení kmitočty se stává těžko řešitelné. Užitečné kmitočtové spektrum je fyzikálně omezeno a dá se rozšiřovat jen při mimořádně velkých finančních výdajích na vývoj radioelektronických zařízení, která pracují na stále kratších vlnových délkách. Proto je třeba, aby kmitočtové spektrum, které je k dispozici, bylo využíváno efektivně, a aby správná organizační opatření a koordinace pokryly potřeby rádiových služeb všech uživatelů.

Vzhledem k vlastnostem rádiových vln, které se šíří bez ohledu na státní hranice a kontinenty, jsou pro zabezpečení provozu radioelektronických prostředků jednotlivých zemí nezbytné mezinárodní dohody a smlouvy o používání kmitočtového spektra.

Většina států světa, členů Mezinárodní telekomunikační unie (U. I. T.), přijala v dokumentech „Mezinárodní telekomunikační úmluva“ a „Radiokomunikační řád“ opatření o používání kmitočtů a provozní spolupráci různých rádiových služeb.

V současné době platný Radiokomunikační řád obsahuje rozdělení spektra rádiových kmitočtů od 10 kHz po 275 GHz. Schválila jej Světová správní radiokomunikační konference v roce 1959, která vhodnou koordinací, plánováním a řízením zabezpečila tehdejší požadavky všech 154 členských zemí.

K zabezpečení kmitočtových požadavků jednotlivých států bylo přistupováno především z technických hledisek. To znamenalo zvýhodnění rádiových služeb průmyslově vysoce rozvinutých kapitalistických zemí a nebralo v úvahu potřebu rozvojových zemí. Od poslední radiokomunikační správní konference došlo k bouřlivému rozvoji rádiových služeb a radioelektronických zařízení nejen v kapitalistických, ale i v socialistických zemích.

Nebývalou měrou vzrostly požadavky na právo využívání kmitočtového spektra a ochranu kmitočtů před nežádoucím rušením rozvojových zemí. Tyto požadavky dosavadní Radiokomunikační řád nezabezpečuje. Proto je nezbytné přehodnotit současné rozdělení kmitočtového spektra a umožnit spravedlivé pokrytí potřeby kmitočtů a rozvoje rádiových služeb zemí celého světa až do přelomu tisíciletí. Tento úkol řešila Světová správní radiokomunikační konference 1979 (SSRK-79) v Ženevě.

SSRK-79 byla složitější než kterékoli SSRK předtím, a to proto, že spektrum rádiových kmitočtů se stalo vzácným nedostatkovým zdrojem. Rozvojové země prosazovaly, aby při rozdělování kmitočtových pásem vedle technických aspektů, které vyhovují kapitalistickým průmyslově vysoce vyvinutým státům, byly brány v úvahu i činitelé ekonomické, politické a sociální.

Kapitalistické země s vysoce rozvinutým průmyslem nechtějí opustit své dosavadní výsostní postavení, naopak si je budou chtít upevnit. Proti požadavkům rozvojových zemí chtějí uchovat dosavadní systém, který je pro rozdělování kmitočtového spektra a přidělování poloh spojovacích družic na oběžné dráze rozhodující a podle kterého U. I. T. hájí prioritu přiděleného kmitočtu proti kterémukoli dalšímu žadateli.

Jednání radiokomunikační správní konference SSRK-79 bylo proto velmi složité a v mnoha případech rozporné. Předkládané návrhy byly přijímány většinou hlasováním. Každá členská země měla jeden hlas. Tato okolnost byla velice nepříznivá pro země s vysoce rozvinutou radioelektronikou, které byly v menšině, ačkoli jejich kmitočtové požadavky byly maximální. K dosažení svých požadavků proto předpokládaly využít především svých znalostí a zkušeností v přípravě návrhů pracovních skupin konference a podpory mezinárodních organizací zastupujících zájmy jednotlivých rádiových služeb, např. mezinárodní radioamatérskou unii (IARU), Mezinárodní unii letecké dopravy (ICAO) apod., ve kterých mají v současné době výsostní postavení.

Příprava na SSRK-79 probíhala ve všech členských státech U. I. T. již několik let. Mimořádnou pozornost přípravě věnovaly radiokomunikační služby zemí s vysoce vyvinutým radioelektronickým průmyslem jako jsou NSR, USA a Kanada, které mají podporu nejvyšších státních a hospodářských orgánů.

V Německé spolkové republice bylo k přípravě na SSRK-79 přistupováno z pozice, že kmitočty jsou společným majetkem národa, že je třeba je přesně chránit a nedopustit ztrátu nejmenší pozice. Ministerstvo pošt a telekomunikací již v roce 1977 organizovalo poradou za osobní účasti Spolkového ministra obrany, Spolkového ministra vnitra a řady dalších spolkových ministrů. To svědčí o tom, že kmitočtům věnují potřebnou pozornost nejen hospodářští, ale především vojenská činitelé. Současně to ukazuje, v čí prospěch budou hlavní kmitočtové požadavky uplatňovat. Názor specialistů NSR je ten, že chtějí-li

kapitalistické země zachovat pro sebe v oblasti kmitočtového spektra prioritu, musí učinit v přípravě na konferenci vše, aby jejich požadavky byly na konferenci přijaty beze změny.

Tvrdou linií v přípravě na SSRK-79 zůstávaly Spojené státy americké. Prohlašovaly, že U. I. T. se stala „příliš politickou“ a že východní země spolu s rozvojovými zeměmi, které v poslední době na řadě různých mezinárodních konferencí vnutily svou vůli zemím „svobodného světa“, chtějí i na světové správní radiokomunikační konferenci připravit západní svět o jeho práva. Hlavními mluvčími byli senátor Harrison Schmidt, bývalý kosmonaut na lodi Apollo 17, a Robert E. Lee, člen Federální telekomunikační komise USA. Vyzývali americkou delegaci, aby překročila technické úvahy a zaujala pevné politické stanovisko, která zabezpečí USA trvale přístup a prioritu k důležitým úsekům kmitočtového spektra a k polohám družic na geostacionární dráze. Požadovali, aby USA, pokud jde o otázky koordinace a předpisů týkajících se kmitočtového spektra, si zajistily nezávislost i za cenu zřízení jiné organizace než je U. I. T., která by byla pod jejich vlivem.

Příprava na SSRK v USA probíhala pod heslem: „Svět se připravuje na dračku o prostor pro družice“. USA vyhrožovaly, že nedojde-li ke kompromisu mezi kapitalistickými průmyslově vyspělými zeměmi a rozvojovými zeměmi, dojde k provozní zácpě v kosmu. Tento postoj ukazuje, že právě USA sledovaly především politické cíle a že neváhají použít jakékoli formy jednání včetně hrozby a násilí.

Zajímavý postoj byl rakouské poštovní a telekomunikační správy. Prohlašovala mezi jiným, že mezi západním a východním blokem je základní rozpor v otázce chápání definice „radiokomunikační výsostné právo“. Pro východní blok tento pojem zahrnuje nejen právo k provozu vysílačů, ale také právo nedopustit pokrytí vlastního území zahraničním vysíláním se štvavým a politickým obsahem. Toto stanovisko přijaly i rozvojové země. Pro západní blok je však nepřijatelné. Podle mínění neutrálního Rakouska západ nemůže přistoupit na žádný kompromis, neboť jde o základní problém „svobody názorů a informací“.

Celkový názor rakouské poštovní a telekomunikační správy je ten, že SSRK-79 neodstraní chaos v hlavních úsecích kmitočtového spektra. Jednáni konference, se stejnými právy delegací rozvojových zemí jako delegací vysoce technicky vyspělých zemí, prohlašují za problematické.

Velkou pozornost věnovaly vyspělé kapitalistické země výběru delegátů a jejich přípravě na konferenci. Vědomí toho, že na schopnostech delegátů závisí obhájení vlastních požadavků a návrhů, určují do delegace zástupce všech služeb a institucí, přednostně však zástupce armády a ozbrojených složek, bez ohledu na celkový počet delegátů. Takový přístup byl předpokladem určovat do všech pracovních skupin konference svého zástupce a jeho cestou prosazovat své zájmy, jakož i operativně řešit případné vzniklé rozpory s ostatními delegacemi.

Účast specialistů armády a ostatních složek umožňuje militaristickým kruhům kapitalistických států ovlivňovat rozdělení kmitočtového spektra podle potřeby vývoje a rozvoje zbraňových systémů, především řídicích systémů kosmických a balistických komplexů.

Také socialistický tábor přistupoval k přípravě na SSRK-79 svědomitě s vědomím, že další rozvoj národního hospodářství a zabezpečení obrany se neobejde bez rozvoje radioelektroniky. Všechny země, především Sovětský svaz, vyvíjely všestrannou činnost k tomu, aby zabezpečily potřebný počet kmitočtů všem rádiovým službám v celém kmitočtovém spektru.

V přípravě na SSRK-79 jednotlivé země

zpracovaly národní kmitočtové požadavky, které byly porovnány na společné poradě v září 1978 a srpnu 1979. Příprava probíhala s vědomím toho, že pro úspěšné jednání na SSRK-79 je nutná úzká spolupráce delegací všech socialistických zemí, ale pro podporu návrhů kmitočtových požadavků vhodných pro socialistický tábor že bude potřebné získat i rozvojové země.

Přípravu kmitočtových požadavků a návrhů pro SSRK-79 v ČSSR řídilo Federální ministerstvo spojů. Na přípravě se podílela všechna ministerstva, do jejichž kompetence spadá využívání některých dílčích úseků kmitočtového spektra. Požadavky byly konzultovány v národním měřítku, ale i se sousedními socialistickými státy a především Sovětským svazem. Také ozbrojené složky ČSSR se aktivně podílely na přípravě podkladů ČSSR na SSRK-79.

K uplatnění zájmů armád Varšavské smlouvy se konala řada společných jednání, ze kterých vzešly konkrétní požadavky a návrhy, které byly zpracovány v národní plány. Ozbrojené síly ČSSR mají na výsledcích Světové správní radio-komunikační konference eminentní zájem, neboť přijaté dokumenty a usnesení ovlivní rozvoj radioelektronických zařízení dalších dvacet let.